

Kemal Uludağ'ın Çağdaş Türk Seramik Sanatındaki Yeri

Place of Kemal Uludağ in Contemporary Turkish Ceramics Art

ÖZET

Makalenin konusunu, Kemal Uludağ'ın, sanatçı kimliği ve eserleri ile birlikte, çağdaş Türk seramik sanatı içindeki yeri oluşturmaktadır. Araştırmada sanatçının imzasını taşıyan seçilmiş seramik eserlerin, biçim dili ve ikonografik çözümlemesi yapılmıştır. Eserlerde görülen teknik beceriler ve sanatsal ifade tercihlerinden yola çıkarak, Uludağ'ın sanat üslubu ve Türk seramiğine getirdiği yenilikler saptanmaya çalışılmıştır.

Anadolu'da, Neolitik Dönem'den itibaren insan hayatında yer alan seramik, ait olduğu toplumların yaşam biçimine göre şekil alarak ve gelişerek günümüze ulaşmıştır. İşlevsel mimari öğeler ve yardımcı gereçler olarak insan hayatında yer alan seramik, 20. yüzyılın ortalarında, işlevselliğinden sıyrılarak, resim ve heykel sanatçıları tarafından dikkat çeken, duyu ve düşüncelerin somutlaştırılmasında kullanılan bir malzeme niteliği kazanmıştır. Seramik kullanımında, Avrupa merkezli gelişen bu yenilikle başlayan seramiğin çağdaşlaşma süreci, Türkiye'ye de yansımış ve Anadolu'da köklü bir geçmişe sahip seramik üretimi, yeni bir çehreye bürünmüştür.

1950'li yıllarda, Avrupa ile paralel bir gelişim gösteren çağdaş Türk seramik sanatçıları tarafından, işlevsel yönden bütünüyle uzaklaşmış, tamamen sanatsal ifadelerin somutlaştırılmış biçimleri olarak seramik eserler üretilmeye başlamıştır. Çağdaş Türk seramiğinin serüveni, ülke içinde ve dünya çapında ses getiren bir yaratıcılık ve üretkenlik gösteren seramik sanatçıları sayesinde günümüzde de devam etmektedir. Bu sanatçılardan biri olarak Kemal Uludağ, özgün sanat dili ve irdelediği konularla, hem Türk toplumunun duygularına hem de seramik sanatına büyük katkılar sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kemal Uludağ, Türk Seramik Sanatı, Seramik

ABSTRACT

The subject of the article is Kemal Uludağ's place in contemporary Turkish ceramic art, together with his artist identity and works. In the research, the format language and iconographic analysis of selected ceramic works, bearing the artist's signature, were conducted. Based on the technical skills and artistic expression preferences seen in the works, the innovations that Uludağ brought to the art style and Turkish ceramics were attempted to be determined.

Ceramics, which has taken place in human life in Anatolia since the Neolithic period, has reached the present day by taking shape and developing according to the lifestyle of the societies it belongs to. Ceramic, which takes place in human life as functional architectural elements and auxiliary materials, has become a material that draws attention by painting and sculpture artists in the middle of the 20th century and is used to embody emotions and thoughts, by getting rid of functionality. The modernization process of ceramics, which developed with this European-centered innovation in the use of ceramics, was also reflected in Turkey, and ceramic production, which has a deep-rooted history in Anatolia, took on a new face.

In the 1950s, ceramic works began to be produced by contemporary Turkish ceramic artists, which developed in parallel with Europe, completely moved away from the functional aspect, and completely embodied forms of artistic expressions. The adventure of contemporary Turkish ceramics continues today, thanks to ceramic artists, who show creativity and productivity in the country and around the world. As one of these artists, Kemal Uludağ makes great contributions to both the feelings of Turkish society and the art of ceramics with his unique art language and the subjects he examines.

Keywords: Kemal Uludağ, Contemporary Turkish Ceramics, Ceramics

GİRİŞ

Varoluşundan bu yana insan, barınma ve beslenme başta olmak üzere, günlük hayatında birçok ihtiyacını karşılamak için toprağı kullanmıştır. Gerek yapı malzemesi gerekse günlük kullanım eşyası olarak şekillendirilen yüksek killi çamurun, dayanıklılık kazanması amacıyla ateşte pişirilmesi sonucu ulaşacağı sağlamlığı kavrayan insan, seramik üretimine yönelik ilk büyük adımı atmış ve böylece seramiğin yeryüzündeki serüveni başlamıştır.

Genel olarak pişirilmiş kil ürünü olarak tanımlanan, inorganik malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin, elde, kalıpta veya tornada şekillendirildikten sonra, sırlı veya sırsız olarak, dayanıklılık kazanması amacıyla pişirilmesi ile oluşturulan seramik, Yakın Doğu'da çiftçilik faaliyetlerinin başlaması sonucu, tahıla dayalı beslenmenin ortaya çıkışı, depolanması gerekli besinlerin elde edilmesi, ateşte pişirilmesi gerekli olan sulu aş kavramının hayata girmesi

Selda Alp¹
Aysel Kürtoğlu²

How to Cite This Article

Alp, S. & Kürtoğlu, A. (2023). "Kemal Uludağ'ın Çağdaş Türk Seramik Sanatındaki Yeri", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:8, Issue:45; pp:1951-1966. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.67345>

Arrival: 27 October 2022
Published: 31 January 2023

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Dr. Öğr. Üyesi., Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Eskişehir, Türkiye

² Bilim Uzmanı., Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye

ve kalıcı barınakların oluşturulması gibi yaşamdaki köklü değişimlerin neticesinde, ilkel topluluktan uygar topluma geçişin yaşandığı, üretim ve kültür devrimi olarak nitelendirilen Neolitik Çağ'da insan yaşamına dâhil olmuş, günümüze kadar kesintisiz olarak kullanımını sürdürmüştür (Anılanmert ve Rona, 1997: 1634; Arcasoy, 1983: 1; Ayta, 2017: 87; Başgelen, 2006: 109; Güvenç, 2011: 67; Sevin, 2016: 48; Sözen ve Tanyeli, 2017: 273; Turani, 2019: 131).

Dünya'da insanlığın var olduğu birçok yerde, seramiğin izlerine rastlanmakta, her toplumda farklılık gösteren kültürel değerler, gelenekler, âdetler, inançlar, beslenme şekilleri ile coğrafi bölgelere göre değişik nitelikler gösteren kilin yapısı ve pişirme derecesi gibi teknik özelliklerin, seramik üretimi üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Ait olduğu toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik şartlarına göre şekillenen seramik, bezemesinden biçimine kadar barındırdığı birçok unsurla, özellikle yazılı kaynakların bulunmadığı tarih öncesi dönemlerin aydınlatılması adına, tarihi bir belge değeri görmesi bakımından, insanın uygarlığa yapmış olduğu en eski ve kalıcı katkılardan biri olarak kabul edilmektedir (Erman, 2012: 19; Mutlu, 2007: 72-73; Özdoğan, 1997: 381; Pischel, 1981: 17; Ünal, 2020: 928, 931). Anadolu gibi çok sayıda farklı kültürü barındırmış bir coğrafyada, Neolitik Çağ'dan itibaren hüküm sürmüş tüm uygarlıklara dair yapılan araştırmalarda ele geçen seramik eserlerin, kültür varlıkları arasındaki yeri, yadsınamaz derecede önem taşımaktadır (Ünal, 2020: 928). Her uygarlığın, kendi kültür esaslarına bağlı olarak geliştirdiği ve ürettiği seramik eserler, Anadolu kültür varlıklarını zenginleştirmiş ve seramik sanatına köklü bir geçmiş oluşturmuştur. Bu köklü geçmiş, günümüz sanatçıları için önemli bir birikim ve esin kaynağı teşkil etmektedir.

Pişirilmiş killi çamurun, ilk olarak depolama amacıyla kullanılan çanak, çömlek, kap ve küpler şeklinde günlük hayatın içine girmesinin yanında, dinsel törenlerde simgesel anlamlar taşıyan idoller gibi kutsal sayılan eşyalar, çeşitli figürlerden oluşturulmuş heykelcikler, aydınlatmayı sağlayan kandiller, tütsüler, haberleşme ve belgeleme işlevi olan tabletler, mühürler, tuğla, kiremit, su yolu ve künk gibi mimari elemanlar, takılar ve süs eşyaları, mezar armağanları, çocuk oyuncakları, ocak gibi gündelik kullanım eşyaları, ölü küllerinin saklandığı kaplar ve lahitler gibi çok sayıda biçimin oluşturulmasında da malzeme olarak kullanıldığı görülmektedir (Acartürk, 2012: 2-3; Erman, 2012: 20; Özdoğan, 1997: 382; Seramik Tanıtım Komitesi, 2003: 13). Killi çamurun bu kadar geniş bir kullanım alanına sahip olmasının başlıca nedenleri, malzemenin esnekliği ve şekillendirmedeki kolaylığı olmuştur (Erman, 2012: 20). Ayrıca killi çamur, elde edilebileceği toprağın yeryüzünün en üst tabakası olmasından ötürü, ulaşılması oldukça kolay bir malzeme niteliğine sahiptir. Bu sebeple insanların, ihtiyaçlarını karşılamak adına, ilk olarak en yakınlarındaki killi toprağa başvurmaları, olağan bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Ortaya çıktığı dönemden itibaren, hayatın yardımcı bir unsuru olacak şekilde üretilmiş olan seramikler, Endüstri Devrimi'ne kadar, Tunç Çağı'nda ortaya çıkan ve torna (Akurgal, 1998: 12) niteliği taşıyan yardımcı araçlarının kullanım mantığından pek de farklı olmayan, elle şekillendirme ve kalıp kullanımı gibi tekniklerin de dâhil olduğu geleneksel yöntemlerle, işlevselliği ön planda tutulan objeler şeklinde meydana getirilmiştir. İnsanın killi çamuru, torna kullanarak kısa sürede şekillendirebilmesi ve üretim objesi olarak sayıca geliştirebilmesi, seramiğin, günümüze kıyasla daha basit de olsa, ilk endüstrileşmesi anlamına gelmektedir. Ancak büyük Endüstri Devrimi'nin, insan yaşamında yarattığı köklü değişimlerle yeniden şekillenen dünyada, seramik de farklı bir boyut kazanmaya başlamıştır. Seramikler, gelenekselin dışına çıkarak, artan nüfusa paralel olarak gelişen yoğun talebi karşılamak adına, endüstrinin en etkili kollarından biri hâline gelmiştir. Ancak endüstrideki seri üretime göre, standart biçimler şeklinde tasarlanan objelerin, zamanla estetik niteliğinin bozulması, dönemin sanatçıları ve aydın kesimini rahatsız etmiştir. Endüstrideki bu kötü gidişatın, tasarım konusunda sanatçılarla sağlanacak işbirliği neticesinde giderilebileceğini savunan birtakım sanatçı ve aydın kişiler tarafından, çeşitli sanat hareketleri ve kurumlar oluşturulmuştur. Bu hareket ve kurumlar sayesinde, endüstride estetik tasarımlar oluşturulmaya başlanmıştır. Endüstriyel anlamda, işlevsel objeler olarak çağdaşlaşan ve yeni dünyayla uyum içinde tasarlanan seramiklerin, zamanla farklı disiplinlerle uğraşan sanatçıların da dikkatini çekmesi sonucu, seramik malzemenin, düşünsel bir ifade aracı olabileceği fikri doğmuştur. Böylece sanatsal yaratılarda malzeme olarak kullanım alanı bulan seramiğin, artistik açıdan çağdaşlaşma süreci de başlamıştır.

Öncelikle Avrupa merkezli gelişen artistik çağdaş seramik biçimleri, tüm dünyaya yayılmış ve Türk plastik sanatçıları da bu yeni malzemedan etkilenmiştir. Seramiği sanatsal bir ifade aracı olarak kullanan, özgün biçim ve içerikleriyle eserleri evrensel boyuta ulaşmış olan Kemal Uludağ, Türk plastik sanatçıları içerisinde dikkat çeken bir konumdadır. Heykel ve resim sanatçılarına kıyasla, seramik sanatçılarının ele alındığı araştırmaların azlığından hareketle, eksikliği hissedilen bu çalışmada, sanatçının eserlerinin teknik olarak incelenmesi, ikonografik çözümlenmelerinin yapılması ve sanat tarihi disiplini açısından yorumlanması, çalışmanın temel amacı olarak belirlenmiştir.

KEMAL ULUDAĞ'IN ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATINDAKİ YERİ

Görsel 1. Sanatçı fotoğrafı.

Kaynak: Kemal Uludağ Arşivi, 20.12.2021.

Kemal Uludağ'ın Sanat Anlayışı ve İlkeleri

Alman düşünür Friedrich Schiller'e göre bir sanat objesinde olması gerekenler şu şekilde sıralanmıştır;

“Sanat eserinde insanlık adına bir takım değerler olmalıdır; insanı insan olarak kabul etmeli ve bir değer, etik ya da felsefi değerlerden birini taşımalıdır.

Biçim olarak duyularımızda kalıcı iz bırakmalı; yapıtın haz uyandırabilmesi için, biçimiyle alıcıyı etkilemesi gerekir. Alıcı, mutlaka duyuları aracılığıyla estetik obje ile ilişki kurmak zorundadır.

Yapıt içeriğiyle düşünme gücümüzü harekete geçirmeli; yapıtı yaşatan mesaj, alıcının kafa gücünü zorlamalı ve harekete geçirmelidir. Ancak bu yolla sanat eseri alıcının kafasında biçimlenir ve canlı kalabilir. (Kırca ve Mete, 2007: 94)”

Seramik eserlerini oluştururken Schiller'in sanat objesinin olmazsa olmazı olarak vurguladığı kıstasları baz alarak çalıştığını belirten Kemal Uludağ, insanların bireysel ve toplumsal yönünü sorgulayan, bu bağlamda bir takım sorgulamalar ve göndermeler yaparak alıcının biçim olarak duyularına, içerik olarak düşünce yapısına ulaşmayı temel ilke olarak benimsediğinin altını çizmektedir (Kırca ve Mete, 2007, s. 94).

Kemal Uludağ eserleri, işlevsellikten ve dekoratiflikten uzak, seramik heykeller veya duvarla bağlantılı panolar şeklinde tasarlanmıştır. Sanatçı bu tercihini kendi sözleriyle şu şekilde aktarmaktadır;

“Bir ressam boyayı, heykeltıraş taşı ya da mermeri nasıl kullanıyorsa, ben de duygumu, düşüncemi, paylaşmak istediğim şeyleri aktarmak için seramiği kullanıyorum. O nedenle işlevsellik ve dekoratiflikten uzak, daha çok kendi sözü olan seramik heykeller yaratmaya çabalıyorum (K. Uludağ, kişisel iletişim, 20.12.2021).”

Kemal Uludağ'ın Tercih Ettiği Sanatsal Üretim Teknikleri ve Malzeme

Uludağ'ın eserlerini oluştururken karışık teknik, çamura baskı, elle şekillendirme, kalıba dökme ve kalıpla şekillendirilmiş biçimlerin yaş iken elle bilinçli bir deformasyona uğratarak istenilen son şeklin verildiği biçimlendirme yöntemlerini kullandığı görülmektedir. Genel olarak Eczacıbaşı'nın stoneware yüksek dereceli seramik çamurunu kullandığını belirten Uludağ, çalışmakta olduğu eserinin biçimine uygun hazır sır bulamadığı takdirde kullanacağı sırları da kendisinin hazırladığını aktarmaktadır (K. Uludağ, kişisel iletişim, 20.12.2021). Çoğunlukla mat sır kullanımını tercih eden sanatçının parlak sırlı eserleri de mevcuttur. Uludağ'ın bu seçimi, bütünüyle eserin biçim ve içeriğiyle alakalıdır. Uludağ, eserlerinde mavi, beyaz ve siyah renklendirmenin yanında, kırmızı, sarı, turuncu ve kahverengi gibi sıcak tonları da kullanmaktadır. Gerek üretim tekniği gerek dekorlama yöntemi olsun, sanatçı, her eserinin oluşumunu, eserin içeriğine en uygun düşecek fiziki tercihlerle gerçekleştirmiştir. Uludağ, ustalıklı sağladığı biçim-içerik bütününden ötürü izleyicisini, eserlerinin içeriği kadar görüntüsüyle de etkilemeyi başarabilmiştir.

Kemal Uludağ'ın Sanat Eserlerinde İrdelediği Konular

Güncel dünya yaşamında, sosyoekonomik ve sosyokültürel çöküntülerin bunalttığı insanlara, ara sıra soluk alma olanağının sağlanabileceği tek yolun sanat ve sanatsal etkinlikleri olduğuna inandığını belirten, sanat ve kültür tarihi alanında çok sayıda yayını bulunan, sanat yorumcusu ve eleştirmeni Sıtkı Mehmet Erinç'e göre, iyi sanat, bir şekilde insanı konu almalı ve insan, geri plana itildiği ve hatta yok sayıldığı bir dönemde, sanatsal yolla, sanatçıların eliyle tekrar öne çıkarılmalıdır.³ Sıtkı Mehmet Erinç'in vurguladığı bu sanatsal görüş, Kemal Uludağ'ın eserleri üzerinden izlenebilmektedir. Uludağ'ın eserlerindeki temel konu insandır. Eserlerdeki kompozisyonlar insan merkezli

³<http://www.kemaluludag.com/insanciklar.asp> (Erişim tarihi: 05.02.2022)

oluşturulmuştur. İnsanla ilgili, insana ait her şeyin, Uludağ eserlerine konu olabileceğini belirten bir diğer sanat eleştirmeni Ümit Gezgin, sanatçının, insan merkezli felsefi bir bakışa sahip olduğunu, eserlerini, insana duyduğu inancın ve onun karmaşık bütünlüğünü açmaya çalışan bir yaklaşımın şekillendirdiğini belirtmektedir.⁴ İnsanın varlığı, yaratılışı, doğumu, ölümü, yaşam döngüsü, yaşadığı çevresi, yaşam mücadelesi, duygu durumları, psikolojisi, inancı, değerleri ve hayata bakış açısı, sanatçının, insani konularının çıkış noktasını oluşturmaktadır. İnsanı, birey olarak ele almanın yanı sıra, kalabalık figür grupları şeklinde toplumsal olarak da irdeleyen sanatçı, bireyin toplum içindeki konumuna, toplum yapısına, toplumsal sorunlara, toplumdaki sınıfsal farklılıklara, toplumun dayattığı baskı ve tabulara, bireyin toplum içindeki var oluş mücadelesine, özgürlüğüne ve kimlik arayışına da değinerek insan merkezli bir felsefenin somutlaştırılmış ürünlerini vermektedir. Bunun yanında kadın bedenine karşı toplumun bakış açısının irdelendiği, kadının toplum içindeki konumunun sorgulandığı eserleri ile de karşılaşmaktadır. İnsan etkisiyle oluşmuş çevresel problemlere de çalışmalarında yer veren sanatçı, insanı her yönüyle eserlerine konu etmiştir. Sanatçının, yaşadığı coğrafyanın kültürel mirasından konulara öykündüğü eserleri de mevcuttur. Anadolu'da hüküm sürmüş uygarlıklardan, özellikle Hristiyan inancının benimsendiği Roma ve Bizans dönemlerinden kalan kiliselerde yer alan mitolojik sahnelerin işlendiği ikonalar, Uludağ'ın eserlerine yansımıştır. Sanatçı, tarihten yola çıkarak ele aldığı konuları, bugünün sanatsal bakış açısı ve özgün diliyle yeniden yorumlamış, geçmiş, çağdaş biçimler şeklinde alıcısına sunmuştur. Endüstrinin getirdiği yaşamı tehdit eden çevre kirliliği, çarpık kentleşme ve kuraklık gibi çevresel problemler de Uludağ eserlerine yansımış konular arasında görülmektedir.

Kemal Uludağ'ın Biçimlendirme Tercihlerine Göre Sınıflandırılmış Seramik Eserlerinden Seçilmiş Örnekler

Kemal Uludağ'ın eserleri, soyutlamacı bir dil ile yaratılmış figüratif, seramik heykel ve duvar panoları ile figür barındırmayan soyut özgün biçimler şeklinde sınıflandırılabilir. Bunlar yanında Uludağ tarafından, özellikle öğrencilik yıllarında ve meslek hayatının başlarında ele aldığı, plansız ve niteliksiz kentleşmeye, çevre kirliliğinin ve tüketim toplumunun sorunlarına dikkat çekmek amacıyla bir takım atık nesnelere kullanılarak karışık teknikle, figürlere yer verilmeden, simgesel, kavramsal ve alegorik bir dil ile oluşturmuş kompozisyonlar da bulunmaktadır. Bahsi geçen eser grupları, seçilmiş örnekler üzerinden değerlendirilmiştir.

Kemal Uludağ'ın Erken Tarihli Ünik Biçimli Eserleri

Kemal Uludağ'ın eserlerine bakıldığı zaman, özellikle erken tarihli örneklerin her birinin biçimsel olarak ünik örnekler olduğu izlenmektedir. Sanatçının arayış içinde olduğu ve sürekli yeni biçim ve içerikleri irdelediği eserlerinin ortaya çıktığı bu süreçte çalışmış olduğu eserlerinden biri olan, Türk heykeltıraş Mehmet Aksoy'un, "Vücutsallığın, övgüsü, insanın içindeki tanrısal cevherle bütünleşme, ona tapınma, onunla bir olma duygusu, kavuşma isteği ve hasretin forma dönüşümü: İşte benim aşk heykellerim!"⁵ olarak yorumladığı, varlıkta birlik anlamına gelen *Vahdet-i Vücut* adlı serisini oluşturan eserlerini çağrıştıran ve Uludağ tarafından izleyiciye, tasavvufi bir felsefe bağlamında insanın varlığını ve nereden geldiğini, birbiri içinde eriyen bedenler üzerinden sorgulatan *Sevginin Bütünselliği*'nde (Gör. 2) bilinçli bir tavırla soyutlanmış figür formları oluşturulmuştur.

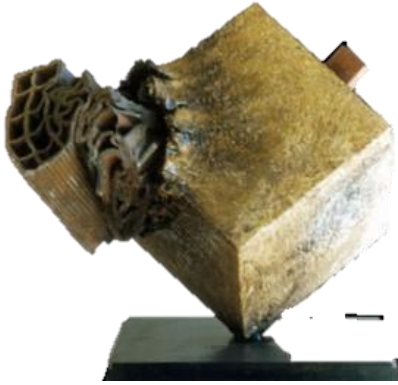
Görsel 2. Sevginin Bütünselliği, 1985, Özel koleksiyon, Seramik (İnce taneli şamotlu çamur-1050°C), Elle şekillendirme, 30x25x20 cm. Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/4.asp> (Erişim tarihi: 15.12.2021)

Kemal Uludağ, örnek olarak seçilen eserinde de görüldüğü üzere, kendine özgün diliyle soyutlamacı bir tavır dâhilinde figüratif eserlerini oluştururken, aynı süreç içerisinde yine insan merkezli nonfigüratif kompozisyonlar da çalışmıştır. Sanatçının Türk öykü, roman, deneme yazarı ve felsefeci Bilge Karasu'nun kitaplarından esinlenerek oluşturduğu eserlerinden biri olan *Dehlizden Çıkan* (Gör. 3) adlı eseri, Karasu'nun Göçmüş Kediler Bahçesi adlı kitabında yer alan Dehlizde Giden Adam adlı öyküsüne öykünülerek oluşturulmuştur (Karasu, 2012: 93-102). Öyküde yer alan karakterin varlık için verdiği mücadele, Uludağ'ın eserine yansımıştır. Öyküdeki figürün değişim ve bozulma hâlini, seramik parçaları ile sembolleştirerek izleyicisine sunmuştur. Bunun yanında sanatçının *İki Noktanın Öpüşmesi* (Gör. 4) adlı eseri gibi de bütünüyle soyut formlar şeklinde çalıştığı da görülmektedir. Sanatçı biçimlerdeki içeriğin anlaşılabilirliğini, eserlere verdiği adlardaki ipuçlarıyla sağlamaya çalışmıştır. Eserlerin

⁴<https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/979/266961.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Erişim tarihi: 5.12.2021)

⁵<https://mehmetaksoy.com/erotik-heykeller/> (Erişim tarihi: 04.02.2022)

adlarından yola çıkan alıcının zihninde kompozisyon canlanmakta ve alıcı tarafından insani duygulardan belki aşk, belki sevgi veya kavuşma anının sıcaklığı hissedilmektedir. Sanatçı iletmek istediği duyguyu en yalın biçimler şeklinde izleyicisine sunmuştur.

Görsel 3. Dehlizden Çıkan, 1989, T.C. Kültür Bakanlığı Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu, Erimiş atık tuğla + Seramik (Şamotlu çamur-1050°C), Karışık teknik, 50x45x50 cm.

Kaynak: http://www.kemaluludag.com/13_a.asp (Erişim tarihi: 15.12.2021)

Görsel 4. İki Noktanın Öpüşmesi, 1987, Levent Örtemiz Koleksiyonu, Seramik (Şamotlu çamur-1050°C), Elle şekillendirme, 40x40 cm.

Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/11.asp> (Erişim tarihi: 15.12.2021)

Sanatçının sürekli sanatsal yeni denemelerde bulunduğu erken tarihli soyutlaştırılmış figüratif, nonfigüratif ve soyut formları yanında görülen, *Düşünce Diye Üretilenler* (Gör. 5) adlı eserinde de görüldüğü üzere, sanatçı, atık nesnelere seramik biçimlerine dâhil etmiştir. Tüketim toplumunun sorunları ve çevre kirliliği konuları, alegorik bir dil ile işlenmiştir. Bu eserler, biçimlerin oluşturulmasında kullanılan materyallerden ötürü günümüz dünyasında yaşanan küresel ısınma, kuraklık gibi sorunlar yanında sınırları aşan çevresel kirlilikle de felakete sürüklenen Dünya'nın yeniden yaşanabilirliğinin artırılması yönünde başlatılan kampanyalardan biri olan geri dönüşüm hareketlerinin, sanata yansması olarak sanatçılar tarafından atık nesnelere sanatsal ifadelerde doğrudan veya yardımcı malzeme olarak kullanımının öncü örnekleri olarak nitelendirilebilmektedir. Bahsi geçen eserlerde doğrudan atık malzemelerin kullanımı, yoksul sanat akımının ve sanatta hazır nesne uygulamalarının, Uludağ üzerinde etkili olduğunu gösteren detaylar olarak yorumlanabilmektedir. Örnek olarak verilen eserler, insanın yaşam alanını ilgilendiren, sanatçı tarafından sembolist ve kavramsal sanattan beslenerek, hazır nesne ve yoksul sanat teknikleri ile oluşturulmuş kompozisyonlar şeklinde, özgün yaratıcılığın ürünleri olarak alıcıya sunulmuştur.

Görsel 5. Düşünce Diye Üretilenler, 1990, Atık meşrubat kutuları + Seramik (Şamotlu çamur-1050°C), Karışık Teknik, 60x40x35 cm.

Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/15.asp> (Erişim tarihi: 15.12.2021)

Kemal Uludağ ile Özdeşleşmiş Figür Tipleri Barındıran Eserleri

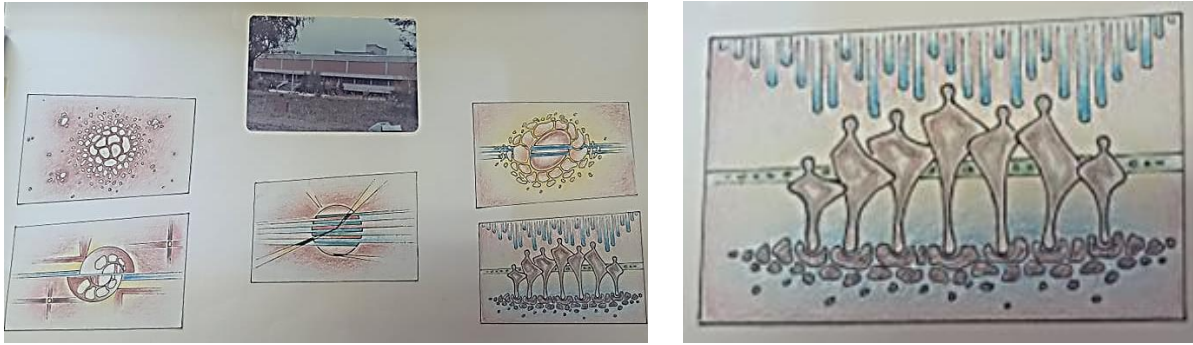
Sanatçının örnek olarak seçilen erken dönem eserlerinde de görüldüğü üzere insan figürlerinde kullanılan soyutlamacı yönelim sebebiyle sanatçının 1991 yılı öncesine ait tüm eserleri, biçim olarak birbirinden tamamen

farklı olarak tasarlanmıştır. Ancak 1991 yılında ele aldığı, duygu, düşünce, hayata bakış açısı, yaşam tarzı gibi pek çok unsurla kültürel birlik ve beraberlik içinde yaşayan insanların temsil edildiği *Ekinsel Birlik* (Gör. 6) adını verdiği eserinde görülen soyutlanmış insan tiplmesi, sanatçının bu dönemden sonraki eserlerinde de sıkça görülmüş olan ve Uludağ kimliği ile özdeşleşmiş insan biçimlerinin temeli olmuştur. Sanatçının çalışmalarında öne çıkan ve adeta imzası olarak nitelendirilebilecek insan figürlerinin çıkış noktası, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü'ndeki öğrencilik yıllarına dayanmaktadır. Sanatçı tarafından bu figürün ilk tasarımının, 1986 yılında öğrenci iken, Hacettepe Üniversitesi, Beytepe Kampüsü'nde yer alan kütüphane binasının ön cephe duvarına yerleştirilmek üzere verilen tasarım projesi ödevi için yapıldığı belirtilmiştir (K. Uludağ, kişisel iletişim, 20.12.2021). Beş bölümlü bir seramik pano hazırlama projesi ödevinde ilk izleri görülen soyutlanmış insan figürleri, sanatçının öğrencilik yıllarından itibaren arayış içinde olduğunu göstermektedir. Topluma ve insana duyarlı kişiliği, sanatçının insan figürlerine yönelişini etkilemiş olmalıdır. Bu sebeple sanatçı, öğrencilik yıllarından bu yana ve halen insan merkezli temalarla şekillendirdiği birçok sanat eseri yaratmış ve yaratmaya da devam etmektedir. Bu yıllar sanatçının hocası Hamiye Çolakoğlu'ndan etkilendiği yıllardır. Çolakoğlu'nun eserlerinde ele aldığı geometrik biçimler ve sanatsal arayışlar, Uludağ'ın da öğrencilik yıllarından itibaren yaptığı çalışmalarına etki etmiştir. Öğrencilik yıllarındaki sanatsal arayışları, teknik becerisi ve çalışkan üreticiliği, onun sanatçı kimliği yanında aynı üniversiteye asistan olmasında da etkili olmuştur. Öğrencilik yıllarından bugüne kadar geliştirdiği insan figürlerinde, kadın ve erkek cinsiyetini basitçe ayırmaya çalıştığını aktaran sanatçının, kadın figürleri yuvarlak hatlı omuzlarıyla, erkek figürleri ise köşeli omuzlarıyla dikkat çekmektedir. Uludağ'ın bir proje ödevi için hazırladığı tasarımda ilk kez yer alan, küçük kafa detaylı, geniş omuzlu ve ayaklara doğru sivrilerek uzanan figürleri, bahsi geçen bölümler dışında, gerçek vücut yapısından en ufak bir iz barındırmamasıyla soyutlanmış insan biçimleri olarak oluşturulmuştur.

Görsel 6. Ekinsel Birlik, 1991, Seramik (Stoneware-1200°C), Kalıp ve elle şekillendirme, Ø: 55cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/22.asp> (Erişim tarihi: 15.12.2021)

Görsel 7-8. Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kütüphanesi'nin ön cephe duvarına yerleştirilmek üzere verilen proje ödevi kapsamında, Kemal Uludağ tarafından tasarlanan seramik duvar panosu çizimi ve detayı

1991 yılı öncesinde, sanatçının Hacettepe Üniversitesi bünyesinde görev aldığı sırada gerçekleştirdiği çalışmalarına bakıldığı zaman, yardımcı malzemelerle seramik çalışmalarını bütünleştirdiği ve her biri kendi biçim özgünlüğüne sahip eserler ürettiği izlenmektedir. Ancak 1991 yılından itibaren, *Ekinsel Birlik* adlı eser başta olmak üzere, sanatçının üretim yönteminin ve pişirme derecesinin değiştiği görülmektedir. Bu değişimde, sanatçının Hacettepe Üniversitesi'nde sürdürdüğü seramik eğitim ve öğretim hayatının 1989 yılında Anadolu Üniversitesi bünyesine geçmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceye sebep olan nokta, 1200°C pişirme derecesinde eser üretebilmenin, 1990'lar Türkiye'sinde yalnız endüstri desteğiyle mümkün olmasına karşın, Anadolu Üniversitesi'nin bu donanımına sahip oluşudur. Bu donanım Kemal Uludağ için bir pozitif bir olanağa dönüşmüş ve şamotlu çamur yerine yüksek dereceli stoneware seramik çamuru kullanarak tasarladığı figürlerinden oluşan eserlerini, içeriği kadar biçimiyle de nitelikli bir şekilde yaratabilmiştir. Anne, baba ve çocuk figüründen oluşan *Aile* (Gör. 9) adlı eseri, bahsedilen figür tiplemesinin yer aldığı, insan topluluklarının konu edildiği örneklerdendir. Maddi ve manevi imkânlarının elverdiği sınırlar dışına çıkamayan ancak bu sınırlar içinde sevgi bağı ile bir arada yaşayan iki insanın

işlendiği *Sınırlandırılmışlık* (Gör. 10) adlı eserinde, benzer biçime sahip figürlerde sanatçının vurguladığı cinsiyet ayrımı, oluşturulan hatlardan belirgin bir şekilde ayırt edilebilmektedir.

Görsel 9. Aile, 1991, Seramik (Stoneware-1200°C), Kalıp ve elle şekillendirme, 35x15x12 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/28.asp> (Erişim tarihi: 15.12.2021)

Görsel 10. Sınırlandırılmışlık, 1992, Özel koleksiyon, Fayans + Seramik (Stoneware-1200°C), Karışık teknik, 30x30x5 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/30.asp> (Erişim tarihi: 15.12.2021)

Sanatçının 1997 yılında ele aldığı, doğum, yaşam ve ölüm tekrarının konu edildiği *Döngü 3* (Gör. 11) adlı eserinde, soyutlamacı bir tavırla oluşturduğu figürlerini, biçim olarak en yalına indirgelediği, ayaklara doğru sivrilen vücudun dikdörtgene yakın, daha yapısal bir form aldığı izlenmektedir. Dikdörtgenin üst kısmının yukarı doğru sivriltilmesi ile oluşturulmuş, vücuda göre oldukça küçük oranlı, küre veya elipse yakın biçimli kafalar, Uludağ'ın 1997 sonrası, insan figürü barındıran çok sayıda seramik heykelinde yer almıştır. 1998 tarihli ilk örneklerinden başlayarak sanatçının İnsan Yapıları adını verdiği seride yer alan tüm figürler bu biçime sahiptir. Ancak sanatçı, ilk başta oluşturduğu küçük kafalı dikdörtgen vücutları kalıptan aldıktan sonra, yaş iken elle, özellikle figürün alt kısmını, bilinçli bir deformasyona uğratarak katlamakta veya yamultmakta ve kompozisyona dâhil etmektedir. Bu sebeple bahsi geçen figürler, hiçbir eserde bir diğerrinin tekrarı olmamaktadır. Bu da Uludağ'ın tekrarlayarak tekrardan kaçındığının ve her eserin kendi içinde bir özgünlüğünün oluşuna önem verdiğinin göstergesi olarak nitelendirilebilmektedir. Dıştan içe doğru figürlerin alçaltılarak ve sıkıştırılarak yerleştirildiği, gerçekleşen eylemin izleyicinin hayal dünyasına bırakıldığı *İnsan Yapıları 5* (Gör. 12), toplumu oluşturan bireylerin çeşitliliği ile örtüşen *İnsan Tipleri* (Gör. 13), Uludağ'a özgü soyutlaştırılmış insan figürlerinin yan yana getirilmesiyle oluşturulmuş halka biçimli bir duvar kabartması olan ve yaşamın döngüsü içinde güçlü insanlar arasında yer alan zayıfların ve bu döngüye ayak uyduramayanların ezilir biçimde yok oluşunun işlendiği *Düzlemde Çark* (Gör. 14), oldukça karmaşık bir yaşamı barındıran ve insan ilişkileri başta olmak üzere birçok yönden dengesi bozulan dünya üzerinde, insanların eşit şartlarda el ele vererek dengeyi sağlayabileceği ve dünyayı ayakta tutabileceği mesajının verilmek istendiği *Denge* (Gör. 15), eseri oluşturan insan figürünün gövde yüzeyine işlenen pencerelerle, her birinin içinde farklı yaşamların olduğu apartmanlara benzeten *İnsan Blokları 4-3* (Gör. 16) ve günümüzde özellikle ahlak ve namus gibi kavramların yalnız kadınların sırtına yüklendiği, kadınların özgürlüğünün kısıtlandığı ve aksi en küçük davranışta ait olduğu toplum tarafından acımasızca hor görüldüğü coğrafyalarda, toplumun kanayan yaralarından biri olan töre kanunları neticesinde katledilen veya hayatı karartılan kadınlara yönelik bir vurgunun işlendiği *Töre 32* (Gör. 17) adlı eserler, bahsi geçen figür uygulamasının, kalıp ve elle şekillendirme yöntemleri sonucu üretilmiş çeşitli tiplerleriyle oluşturulmuş kompozisyonların yer aldığı örneklerdendir.

Görsel 11. Döngü 3, 1997, Özel koleksiyon, Seramik (Stoneware-1200°C), Kalıpla şekillendirme, 70x53x5 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/60.asp> (Erişim tarihi: 17.12.2021)

Görsel 12. İnsan Yapıları 5, 1998, Özel koleksiyon, Seramik (Stoneware-1200°C), Kalıp ve elle şekillendirme, 30x47x10 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/64.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

Görsel 13. İnsan Tipleri, 2000, Seramik (Stoneware-Raku-1000°C), Kalıp ve elle şekillendirme, 30x50x40 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/86.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

Görsel 14. Düzlemde Çark, 2001, Şefik Kahramankaptan Koleksiyonu, Seramik (Stoneware-1200°C), Kalıp ve elle şekillendirme, Ø: 90 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/101.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

Görsel 25. Denge, 2002, Anadolu Üniversitesi Protokol Girişi, Metal profil + Seramik (Stoneware-1200°C), Karışık teknik, 200x135x90 cm.
Kaynak: http://www.kemaluludag.com/152_a.asp (Erişim tarihi: 18.12.2021)

Görsel 16. İnsan Blokları 4-3, 2014, Özel koleksiyon, Seramik (Stoneware-1200°C), Kalıpla şekillendirme, 65x9x9 cm.
Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/303852306085022827/> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

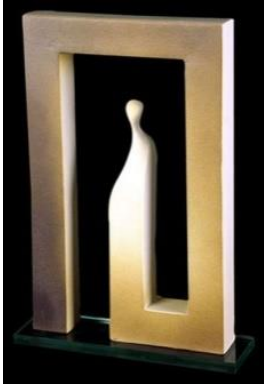

Görsel 17. Töre 32, 2016, Kemal Uludağ koleksiyonu, Seramik (Stoneware-1200°C), Kalıp ve elle şekillendirme, Ø: 42 cm, h: 32 cm.
Kaynak: <https://www.instagram.com/p/CJ08l7oDogT/> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

Kemal Uludağ'ın insan figürlerinin yer aldığı diğer eser örnekleri, kişinin yalnızlığının ve yaşamın zorluklarına karşın yol arayışının işlendiği *Geçit* (Gör. 18), Türk sanatında oldukça geniş bir kullanıma sahip olan, kadının güzelliğini, mükemmelliğini, cenneti ve anavatani Türkiye'yi temsil eden lale çiçeğinin sembolik anlamlarından yola çıkarak, figür bedenlerinin laleyi anımsatan kıvrımlarla oluşturulduğu *Lale Devri 6* (Gör. 19) ve Doğu ile Batı arasındaki kültürel farklılıkların, birey ve kul olma tercihlerinin irdelendiği, insanın Tanrı'ya karşı sorumluluğunu niteleyen kul kavramıyla, insanın devlete ve ait olduğu topluma karşı sorumluluğunu niteleyen birey kavramlarının aynı çerçevede işlendiği, alıcısını dünyevi ve uhrevi bağlamda düşündüren *Birey-kuL* (Gör. 20) adlı yapıtlardır. Ancak burada figürler daha farklı bir oluşum içinde ele alınmıştır. Figürler, dikdörtgen vücutları uzatılarak kompozisyonun geri kalanı ile birleştirilmiş bir şekilde işlenmiştir. *Geçit* adlı eserde figürün gövdesi, bir noktada esere konu olan geçide dönüşmektedir. Aynı şekilde *Lale Devri 6*'da da vücutlar kompozisyonun devamı ile bir tutulmuştur. Eserde yer alan figürlerin vücutlarının uzatılmasıyla kompozisyonun tamamlandığı bir diğer örnek *ToTeM* (Gör. 21) adlı yapıttır. Dikdörtgen vücutların halkalar oluşturduğu *ToTeM* adlı yapıt içeriği kadar biçimi ile de izleyicinin dikkatini çekmektedir. Kadın bedeninin toplum içinde metalaştırılmasının, aşağılanmasının ve kadın bedeni üzerinden uydurulmuş tabuların irdelendiği bu yapıtı oluşturan ve bedeni çevreleyen, toplumun temsili figürler, ağız açık, geniş, dikdörtgen çeperli seramik halkaların iki ucuna simetrik bir biçimde monte edilmiştir. Bu sayede yapıta, iki dikdörtgen vücudun uzayarak oluşturduğu çemberler dizisi izlenimi verilmiştir. *ToTeM*, çağdaş seramik sanatının en önemli örneklerinden bir olarak sanat tarihinde yerini almış bir yapıttır. Kadınının üzerindeki toplumsal baskıya eleştirisini sunan sanatçının bu yapıtı, Devlet Resim Heykel Sergisi seramik alanında başarı ödülü kazanmıştır. Türkiye'de kadının toplumdaki yerinin sorgulandığı ve cinsel nesneleştirilmesinin irdelendiği bir eserin,

bir erkek sanatçı tarafından yapılması da alışılmışın dışında oldukça ilginç bir örnek olarak değerlendirilmektedir. Uludağ'ın toplumdaki haberlere duyarlı kişiliği, bu eseri yaparken duyduğu bir haberle de ilişkilidir. Bir erkek olarak, bu noktaya gelen toplumu ve gelenekleri sorgulamıştır. *ToTeM*, bir yandan da insanlığın hapsedilmesi de olmalıdır, çünkü kadına/insana yapılan şiddet daha çok erkek egemen toplumun ve bağnaz düşüncelerin, geleneklerin etkisi ile yapılmaktadır. Buradaki kadın figürüne, geleneksel bir kadın olarak bakılacak olursa, baskı altındaki kadının çaresizliğinin işlendiği, entelektüel bir kadın olarak bakılacak olursa da, davranışların hapsedilmesinin sorgulandığı söylenebilmektedir. Kadın bedeni üzerindeki baskının sebebi olarak nitelendirilen, toplumdaki erkek egemenlik ve üstünlük olarak görülen erkek cinselliği, eserin biçimi ile dile getirilmeye çalışılmıştır.

İçinde yaşadığı toplum tarafından kabul görme gayesi ile kimi zaman kimliğinden vazgeçmeye zorlanan insanlar, zamanla toplumun kalıbına göre şekillenen, diğerlerinden bir farkı kalmayan ve sonuç olarak içinde bulunduğu toplumun bireylerden çok seri üretimi andıran kalabalıklara dönüşmesine neden olmaktadır. Sanatçı tarafından toplumdaki bu tip insanlar, duygusuzlaştırılmış, biçim olarak farklı da olsa içerik olarak standartlaşmış, birbirinin benzer tekrarı apartmanlara benzetilmektedir (K. Uludağ, kişisel iletişim, 20.12.2021). Bundan ötürü sanatçının eserlerinde yer alan insanlara, yapı kavramını yakıştırdığı ve eserlerini isimlendirirken aynı kavrama yer verdiği çok sayıda eseri mevcuttur. İnsan Yapıları serisi başta olmak üzere, Uludağ figürünün yer aldığı *Toplu İnsan Yapıları* (Gör. 22) adlı eserde, kompozisyonu oluşturan kalabalık insan figürlerinin, bir kent algısı oluşturur biçimde yerleştirilmesi de bu fikrin somutlaştırılmış örneklerindedir. Doğrudan bir kent oluşumunun konu edildiği *Kent Dokusu* (Gör. 23) adlı eserde, kenti oluşturan yapılar da kalıplaşmış insan yapılarında olduğu gibi dikdörtgen biçiminde işlenmiştir.

Görsel 18. Geçit, 2005, Özel koleksiyon, Seramik (Stoneware-1200°C), Kalıp ve elle şekillendirme, 37x26x8 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/159.asp> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

Görsel 19. Lale Devri 6, 2009, Özel koleksiyon, Seramik (Stoneware-1200°C), Kalıp ve elle şekillendirme, 80x60x30 cm.
Kaynak: https://www.instagram.com/p/B_KrkomDjZm/ (Erişim tarihi: 19.12.2021)

Görsel 20. Birey-kuL, 2011, Özel koleksiyon, Seramik (Stoneware-1200°C), Kalıp ve elle şekillendirme, 37x26x23 cm.

Kaynak: <https://www.instagram.com/p/CAslVIAjwbF/> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

Görsel 21. ToTeM, 2010, Kemal Uludağ koleksiyonu, Seramik (Stoneware-1200°C), Kalıp, elle şekillendirme ve dijital baskı, 200x95x125 cm.

Kaynak: <https://www.facebook.com/138715296189135/photos/pb.100026566123292.2207520000../3032642363463066/?type=3> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

Görsel 22. Toplu İnsan Yapıları, 1999, Özel koleksiyon, Seramik (Stoneware-Raku-1000°C), Kalıp ve elle şekillendirme, 50x120x120 cm.

Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/74.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

Görsel 23. Kent Dokusu, 2005, Paris Türkiye Konsolosluğu, Seramik (Stoneware-Raku-1000°C), Kalıp ve elle şekillendirme, 40x110x150 cm.

Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/170.asp> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

Kemal Uludağ Eserlerinde Lâbirent Motifi ve Kültürel Miras Etkisi

Kemal Uludağ'ın figür barındıran veya barındırmayan ancak insani bir felsefe çevresinde şekillenen kompozisyonlarında sıkça lâbirent motifine yer verdiği izlenmektedir. İnsanın tek yönde ilerleme zorunluluğunun ve arınma yolculuğunun irdelendiği *Tablet 5* (Gör. 24), Anadolu insanının kültürel yönden Doğu ve Batı arasında kalmışlığının üzerine düşündüren *Tek Yön: Doğu-Anadolu-Batı* (Gör. 25) ve renkli bir lâbirentten ibaret olan, sanatçının kutsal ikonlara öykündüğü *İkono 12.11* (Gör. 26) adlı eserler, lâbirent motifinin yer aldığı örneklerdendir. Eserlerinde lâbirent motifine yer veren, Doğu ile Batı arasındaki bilgi birikimini sentezleyerek eserlerini oluşturan, Doğu kültürü öykülerini irdeleyen ve tasavvufi resimler üreten bir diğer Türk sanatçı Erol Akyavaş'ın kompozisyonlarının, Kemal Uludağ üzerinde etkili olduğu, özellikle *Tek Yön: Doğu-Anadolu- Batı* adlı eserinin Akyavaş'ın 1986 tarihli *Fihi Ma Fih* adlı eseri ile olan benzerliğinden ötürü düşünülmektedir. Sanatçı da bu etkiyi doğrulamaktadır.

Görsel 24. Tablet 5, 1999, Özel koleksiyon, Seramik (Şamotlu çamur-Raku-1000°C), Elle şekillendirme ve çamura baskı, Ø: 10 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/78.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

Görsel 25. Tek Yön: Batı – Anadolu – Doğu, 2000, Özel koleksiyon, Seramik (Şamotlu çamur-Raku-1000°C), Elle şekillendirme, 3x (32x32x3 cm.)
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/83.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

Görsel 26. İkonu 12.11, 2012, Özel koleksiyon, Seramik (Şamotlu çamur-Raku-1000°C), Çamura baskı, 27x27x3 cm.
Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/303852306085022729/> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

Kemal Uludağ'ın insan merkezli eserleri dışında, Anadolu'nun kültürel mirasından beslendiği eserleri de mevcuttur. Anadolu uygarlıklarından esinlenilmiş eserlerde yer alan figürler de dikdörtgen vücutlu, küçük kafalı biçimler şeklinde, kazıma veya çamura baskı tekniği ile seramik yüzeyler üzerine işlenmiştir. *Tablet 8* (Gör. 27) ve *Âdem ile Havva* (Gör. 28) adlı dairesel kil tabletlerinde mitolojik cennet sahneleri işlenmiştir. *İkonu 10.14* (Gör. 29) adlı eser de yine cennette Âdem, Havva, Şeytan ve Bilge Ağacı sahnesinin işlendiği bir eserdir. Eserin diğerlerinden farkı, dairesel bir seramik yüzeyi yerine kare bir yüzeye işlenmiş olmasıdır. Seramik çamuru olarak sanatçı dairesel olanlarda kırmızı, kare olanda beyaz çamuru tercih etmiştir. Aynı içerikli bu eserlerde görülen biçimsel farklılıklar, sanatçının farklı tasarım arayışlarının bir neticesi olarak yorumlanabilmektedir. Mitolojik konulu diğer örneklerden İsa'nın havarisi Yahuda'nın ihaneti üzerine yakalanmasından önce son kez yedikleri yemek sahnesinin işlendiği *Son Akşam Yemeği 2* (Gör. 30), İsa'nın doğum hikâyesinin işlendiği *Meryem ile İsa 2* (Gör. 31) ve İsa'nın ölümünü gösteren *Çarmıhta* (Gör. 32) adlı üç eser, Anadolu'da kilise duvarlarına işlenmiş ikonlardan yola çıkılarak oluşturulmuştur. Bu konular, tarihte birçok sanatçı tarafından eserlere defalarca konu edilmiştir. Ancak Uludağ'da alışılmışın çok uzağında, yeni yorumlar şeklinde izleyiciye sunulmuştur. Özellikle Rönesans sanatçıları tarafından, Klasizm'in kuralları çerçevesinde, realist bir anlayışla sıkça ele alınmış temaları, çağdaş bir dille ele alan sanatçı, seramik sanatına içerik bakımından da farklı bakışlar kazandırmıştır.

Görsel 27. Tablet 8, 2001, Özel koleksiyon, Seramik (Şamotlu çamur-Raku-1000°C), Elle şekillendirme, Ø: 15 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/124.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

Görsel 28. Âdem ile Havva, 2002, Özel koleksiyon, Seramik (Şamotlu çamur-1200°C), Elle şekillendirme, Ø: 35 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/140.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

Görsel 29. İkonu 10.14, 2010, Özel koleksiyon, Seramik (Stoneware-1200°C), Baskı ve elle şekillendirme, 27x27x2 cm.
Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/303852306084982766/> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

Görsel 30. Son Akşam Yemeği 2, 2002, Kemal Uludağ Koleksiyonu, Seramik (Şamotlu çamur-1200°C), Elle şekillendirme, Ø: 50 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/149.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

Görsel 31. Meryem ile İsa 2, 2002, Kemal Uludağ Koleksiyonu, Seramik (Şamotlu çamur-1200°C), Elle şekillendirme, Ø: 50 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/145.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

Görsel 32. Çarmıhta, 2002, Kemal Uludağ Koleksiyonu, Seramik (Şamotlu çamur-1200°C), Elle şekillendirme, Ø: 50 cm.
Kaynak: <http://www.kemaluludag.com/144.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

Genel olarak soyut özgün biçimler ve soyutlamacı bir tavırla oluşturduğu figüratif heykellerinden ve duvar kabartmalarından oluşan eserlerinde, sanatçı eserlere verdiği adlarla içerikler hakkında ipucu vermekte, adlandırmalarda yaptığı büyük küçük harf oyunları ile anlatımı güçlendirmektedir. *Birey-kul* ve *ToTeM* adlı eserleri bu uygulamaya örnek olarak verilebilmektedir. Adlandırmanın yanında *Töre 32* eserinde de görüldüğü üzere seriyi oluşturan tüm eserlerde, belli bir nokta bilinçli olarak uygulanan kırmızı renklendirme de anlatımı güçlendiren, izleyicinin dikkatini çeken ve kompozisyonun etkili bir biçimde zihinde canlanmasına yardımcı olan detaylandırma örneklerindedir. Sanatçı her açıdan yaratıcılığını kullanmakta ve bunu alıcısına göstermektedir.

SONUÇ

Kemal Uludağ eserlerinde görülen başlıca konular, insani değerler, aşk, sevgi, bütünleşmiş bedenler, insanın hayatta kalma gayesi, yaşamdaki denge, toplum, toplumu etkileyen sosyal olaylar, kültürel gelenekler, hayatın kalabalıklığı ve karmaşıklığı, insanın birey olması, insanların birlik ve beraberliği, toplumsal baskı, insanın sınırları ve sınırlandırılmışlığı ve insan hayatını etkileyen çevresel faktörlerdir. Sanatçı, sanatın insanları yakınlaştırıcı ve bütünleştirici gücünden faydalanarak, yapıtlarıyla toplumun ruhuna dokunmaktadır. Ele aldığı konular, sanatçının insani değerlere verdiği önem yanında toplumcu-gerçekçi bir bakış açısına sahip olduğunu da göstermektedir. Sanatçının insan temalı eserleri yanında, yaşadığı coğrafyanın kültürel zenginliğinden faydalanarak oluşturduğu mitolojik konulu eserleri de bulunmaktadır. Bu eserlerini yaratırken geçmişi kopyalamak yerine, öykündüğü konuları kendi duygu ve düşünce süzgecinden geçirerek, çağdaş bir dil ile yeniden yorumlamıştır.

Kemal Uludağ'ın yapıtlarında bilinçli bir soyutlama hâkimdir. Sanatçı iletmek istediği duygu ve düşüncüyü, ayrıntılı, açık bir kompozisyon yerine, detaylarından arındırılmış, arılaştırılmış ve soyutlaştırılmış biçimler üzerinden aktarmaya çalışmaktadır. Biçim olarak zihinde kalıcı ancak karmaşıklıktan uzak eserlerle sanatçı, izleyicisinde, eserlerinin barındırdığı içeriklerle yoğun bir duygusal etki yaratmayı amaçlamaktadır. Uludağ, eserlerini oluştururken mimesis yerine metafor ve ima yoluyla anlatım yapmakta, duygu ve düşüncelerini dolaylı yollarla eserlerine yansıtmaktadır. Nitekim sanatçının kendine özgü üslubu, sanatsal yaratıcılığı, biçim ve içeriklerinin tutarlılığı ve anlatımı güçlendirici detayları sayesinde aktarmak istediği duygu ve düşünceler etkili bir şekilde alıcısına geçmektedir. Sanatçı, ifade gücü yüksek, izleyicisinin ruh hâline hizmet eden eserleriyle çoğu zaman izleyicisini, sanat objesinin alıcısı konumundan çıkararak kompozisyonun tam merkezine çekmekte ve izleyiciyi, kendini bulma, kendine güvenme, kendini sorgulama gibi eylemler içine sokmaktadır. Seramik biçimlerinin içeriğine ait yorum ve özümsemeleri, zaman zaman izleyicisine bırakan sanatçı, bu tercihi ile eserlerinin tüketim sürecini sonsuz kılmaktadır. İzleyicinin hayal gücüne bırakılan eserler, her insanın kendi öznel duyguları ile bağ kurmasını sağlamakta ve eserden herkesin yararlanmasına olanak tanımaktadır. Uludağ, bu uygulamalarla eserlerini hem biçim hem de içerik yönünden evrensel boyuta taşımayı başarmıştır.

Sanatçı, tüketim toplumunun sorunlarının irdelendiği eserlerinde, genelde hazır nesne olarak atık malzemeler kullanmıştır. Yoksul sanatın olanaklarından faydalanılan bu örnekler, sanatçının doğrudan aktarım yerine mizah yönü yüksek, güçlü bir sembolist dile sahip olduğunu göstermektedir.

Uludağ ile özdeşleşmiş, soyutlamacı bir dille tasarlanmış insan biçimi, dikdörtgen bir vücuttan ve minik yuvarlak bir kafa detayından oluşmaktadır. Sivri üçgenler, keskin köşeler ve dikdörtgen kütlelerden oluşan kompozisyonlarında konstruktivist tavır hissedilmektedir. Sanatçının, insan biçimini yapısal bir bakış açısıyla tasarlamasının sebebinin, insanların içinde barındırdığı güce olan inancına bir öykünme olabileceği düşünülmektedir.

Sembolizm ve Konstruktivizm etkili eserleri yanında son derece sade, yalınlaştırılmış biçimler şeklinde minimal eserleri de bulunan sanatçı, soyutlama becerisiyle ifade gücü yüksek eserler meydana getirmiştir. Bazı eserlerinde, izleyicide bir devinim ve hareketlilik hissi uyanmaktadır. Fütürizm etkili bu eserlerinde, hayatın ve zamanın hızlı akışı içinde insanın konumuna değinmiş olmalıdır.

Sanatçı çeşitli akımlardan izler taşıyan, eğilip bükülmüş özgün formlarında, tercih ettiği şekillerle, renklendirmelerle ve adlandırmadaki harf oyunları ile, anlatımı güçlendirmeyi başarmıştır. Eserlerinde, alıcı tarafından hissedilen derin duygular, eleştirel bir tavırla işlenmiş düşünceler ve özellikle kadın bedenini ve toplum içindeki bireyin var olma mücadelesini konu alan sosyal içerikli kompozisyonlarındaki başkaldırı, sanatçının soyut bir dışavurumcu eğilimle çalıştığı göstermektedir.

Kemal Uludağ, sanattan beklenen beceri, yaratıcılık ve özgünlüğü gösterebilmiş, duygusal ve düşünsel kaygılar taşıyan eserleriyle çağdaş bir sanatçı olduğunu kanıtlamıştır. Sanatsal ifadelerini tercih ettiği teknik, dil ve becerisiyle, bir bütün olarak izleyiciye aktarmayı başarabilen, eserlerindeki eleştirici tavrı, biçim ve içerikteki yaratıcılığı ve anlatım dilindeki özgünlüğü ile üretken bir sanatçı olarak Uludağ, eserleriyle çağdaş Türk seramik sanatında yer edinmeyi başarmıştır. Sanatçı, karakteristik renk uygulamalarıyla, biçim ve tasarımlarla ve irdelediği konularla özgünlüğü yakalamıştır. Sürekli üreten, çalışan ve yeni arayışlar içinde olan sanatçının bu özellikleri, ortaya koyduğu eserlerinden de anlaşılmaktadır. Türk seramiğinin gelişimine ve dünya çapında yayılımına, eserleriyle destek olan Kemal Uludağ, sanatçı kimliği yanında araştırmacı ve eğitimci olarak gerçekleştirdiği bilimsel çalışmaları ile de katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Acartürk, B. (2012). Toprağın binlerce yıllık macerası. Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi, 4 (1), 1-17.
- Akurgal, E. (1998). Anadolu Kültür Tarihi. Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.
- Anılanmert, B. ve Rona, Z. (1997). Seramik. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. Cilt 3, İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, 1634-1641.
- Arcasoy, A. (1983). Seramik Teknolojisi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Ayta, T. (2017). Toprak Sanatlarında Teknik Terimler Sözlüğü. İstanbul: Artshop
- Başgelen, N. (2006). Seramiğin bulunup geliştiği Anadolu'nun benzersiz dönemi: Neolitik Çağ. Seramik Türkiye, (13), 108-113.
- Erman, D. O. (2012). Türk seramik sanatının gelişimi: Toprağın ateşle dansı. Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi, 4 (1), 18-33.
- Güvenç, B. (2011). Kültürün Abc'si. (5. baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Karasu, B. (2012). Dehlizde giden adam. Göçmüş Kediler Bahçesi. İstanbul: Metis Yayınları, 93.
- Kırca, A. D. ve Mete, M. (Haz.) (2007). Türk Seramik Sanatı Sergisi Kataloğu. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayını.
- Mutlu, H. S. (2007). Zamanın çarkında Anadolu'da seramik. Anadolu Sanat, (18), 71-75.
- Özdoğan, M. (1997). Çanak-çömlek. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. Cilt 1, İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, 380-383.
- Pischel, G. (1981). Tarih öncesi sanatı. Sanat Tarihi Ansiklopedisi. (Çev: H. Kuruyazıcı ve Ü. Alsaç). Cilt 1, İstanbul: Görsel Yayınlar, 9-21.
- Seramik Tanıtım Komitesi. (2003). Türkiye'de seramik. İstanbul: Uniform Matbaacılık.
- Sevin, V. (2016). Anadolu Arkeolojisi. (5. basım). İstanbul: Der Yayınları.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2017). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü. (17. basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Turani, A. (2019). Sanat Terimleri Sözlüğü. (18. basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ünal, S. (2020). Çağların akışında Anadolu pişmiş toprak kültürü. USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi, 2 (4), 927-956.

Arşiv Belgeleri

Kemal Uludağ Arşivi. (20.12.2021). *Sanatçı fotoğrafı*.

İnternet Kaynakları

<https://www.kemaluludag.com/insanciklar.html> (Erişim tarihi: 05.02.2022)

<https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/979/266961.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Erişim tarihi: 5.12.2021)

<https://mehmetaksoy.com/erotik-heykeller/> (Erişim tarihi: 04.02.2022)

<http://www.kemaluludag.com/4.asp> (Erişim tarihi: 15.12.2021)

http://www.kemaluludag.com/13_a.asp (Erişim tarihi: 15.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/11.asp> (Erişim tarihi: 15.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/15.asp> (Erişim tarihi: 15.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/22.asp> (Erişim tarihi: 15.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/28.asp> (Erişim tarihi: 15.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/30.asp> (Erişim tarihi: 15.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/60.asp> (Erişim tarihi: 17.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/64.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/86.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/101.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

http://www.kemaluludag.com/152_a.asp (Erişim tarihi: 18.12.2021)

<https://tr.pinterest.com/pin/303852306085022827/> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

<https://www.instagram.com/p/CJ0817oDogT/> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/159.asp> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

https://www.instagram.com/p/B_KrkomDjZm/ (Erişim tarihi: 19.12.2021)

<https://www.instagram.com/p/CAslVIAjwbF/> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

<https://www.facebook.com/138715296189135/photos/pb.100026566123292.2207520000../3032642363463066/?type=3> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/74.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/170.asp> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/78.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/83.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

<https://tr.pinterest.com/pin/303852306085022729/> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/124.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/140.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

<https://tr.pinterest.com/pin/303852306084982766/> (Erişim tarihi: 19.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/149.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/145.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)

<http://www.kemaluludag.com/144.asp> (Erişim tarihi: 18.12.2021)